

**ความรู้และพฤติกรรมในการป้องกันอันตรายจากการประกอบอาชีพ
ของชาวสวนยางหมู่บ้านอีมาดอีทราย อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี**

**Knowledge and Behaviors about Prevention of Occupational Hazards among
Rubber Planters, Imad Isai Village, Ban Rai District, Uthai Thani Province**

วรรณเพ็ญ อินนา*, ธนัญญา ตันน้อย, ปาลินี ตาไช, อีหริ่ง เฉิน, วัศพล ไพรัตน์สมวงศ์,
ศิครินทร์ ทรัพย์ประทุม, จันทรฉาย มดแดง, วาสนา ศิลางาม, อุมารัตน์ ศิริจรูญวงศ์
คณะสาธารณสุขศาสตร์และสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

* Email: wanpeninna4@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นแบบภาคตัดขวาง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความรู้ พฤติกรรม และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับ พฤติกรรมในการป้องกันอันตรายจากการประกอบอาชีพของชาวสวนยางหมู่บ้านอีมาดอีทราย ตำบลแก่นมะกรูด อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี จำนวน 60 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล ความรู้ และพฤติกรรมในการป้องกันอันตราย ซึ่งมีค่า KR-20 และค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของคอนบราค 0.72 และ 0.81 ตามลำดับ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนาและสถิติการทดสอบไคสแควร์

ผลการศึกษา พบว่า ร้อยละ 80 มีความรู้ในการป้องกันอันตรายอยู่ในระดับดี และร้อยละ 45 มีพฤติกรรมในการป้องกันอันตรายอยู่ในระดับมาก เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ พบว่า สถานภาพ เวลาในการทำงาน และความรู้ข้อ 1, 3, 4, 7, 8, 11 และ 13 มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการป้องกันอันตราย ($p < .05$) ดังนั้น จึงควรมีการฝึกอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับวิธีการป้องกันอันตรายจากการประกอบอาชีพที่ถูกต้องอย่างต่อเนื่อง เช่น การใช้อุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคลที่ถูกวิธี การกรีดยาง

คำสำคัญ : ชาวสวนยาง อีมาดอีทราย อันตรายจากการประกอบอาชีพ

Abstract

This research is a cross-sectional study. The objectives are to study knowledge, behaviors, and the relationship between factors and behaviors about the prevention of occupational hazards among rubber planters, Imad Isai village, Kaen Makrut sub-district, Ban Rai district, Uthai Thani province. The samples were 60 rubber planters in Imad Isai village. The research tools included questionnaires of personal information, knowledge and behaviors about the prevention of occupational hazards. The overall reliability of KR-20 and Cronbach's alpha coefficients were 0.72 and 0.81, respectively. The statistics analysis included descriptive statistics and Chi Square test. The results showed that 80% of rubber planters had knowledge of prevention at a good level and 45% had behaviors of prevention in more levels. Factors were significantly associated with behaviors about the prevention of occupational hazards, namely, status, duration of work and

knowledge of item 1, 3, 4, 7, 8, 11 and 13 ($p < .05$). Therefore, the recommendation of this study were continuous training about the prevention of occupational hazards such as using of personal protective equipment properly and rubber tapping.

Keywords : Rubber Planters, Imad Isai, Occupational Hazards

บทนำ

ยางพารายังคงเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ เป็นที่ต้องการของตลาดโลก และสร้างรายได้ให้กับประเทศไทยปีละหลายล้านบาท ภาครัฐจึงได้ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการปลูกยางพาราในหลายพื้นที่ ได้แก่ ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทำให้เกษตรกรในหลายพื้นที่เปลี่ยนมาปลูกยางพาราเพิ่มขึ้น ปีพ.ศ. 2562 ประเทศไทยมีเนื้อที่ปลูกยางพาราทั้งสิ้น 22,626,277 ไร่ โดยภาคเหนือมีพื้นที่มีปลูกยางพาราทั้งหมด 1,350,335 ไร่ (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2562: ออนไลน์) จังหวัดอุทัยธานี มี 5 อำเภอ ที่ประกอบอาชีพชาวสวนยาง มีพื้นที่ปลูกยางทั้งหมด 30,788 ไร่ หมู่บ้านอีมาดอีทราย ตำบลแก่นมะกรูด อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี มีชนเขาเผ่ากระเหรี่ยง และประกอบอาชีพทำสวนยางพารา ซึ่งอาจได้รับอันตราย อุบัติเหตุ หรือการบาดเจ็บจากทำงานได้

การผลิตยางพาราประกอบไปด้วยขั้นตอนหลัก ๆ ที่สำคัญ การกรีดยาง การเก็บน้ำยาง และการทำยางแผ่น มีระยะเวลาการทำงานในช่วงเวลากลางวันต่อเนื่องถึงเวลากลางวัน ซึ่งเป็นช่วงที่ต้นยางให้ผลผลิตดี ส่งผลให้เกษตรกรชาวสวนยางพารามีโอกาสสัมผัสกับปัจจัยเสี่ยงจากการประกอบอาชีพได้ เช่น อันตรายจากสภาพแวดล้อมในการทำงาน อันตรายจากการทำงาน อุบัติเหตุ (สมปอง พรหมพลจร และปิยธิดา คูหิรัญญรัตน์, 2559: 226-239; บุญชรีทา สร้อย และคณะ, 2563: 572-579) มีรายงานวิจัยพบว่า ร้อยละ 45.1 ประสบอุบัติเหตุในการทำงาน ร้อยละ 22 ถูกสัตว์มีพิษกัด และร้อยละ 57.2 มีการทำงานของปอดผิดปกติ (Saksornngmuang et al., 2020: 222-236) ถูกของมีคมบาดโดยไม่ระมัดระวัง ใช้เครื่องมือไม่ถูกวิธี การแต่งกายไม่เหมาะสม ซึ่งสาเหตุการเกิดส่วนหนึ่งมาจากความตระหนักรู้และความรู้เกี่ยวกับการป้องกันอุบัติเหตุในการทำงาน (วีรชัย มัณฐารักษ์ และวิภาวี ศรีทาสร้อย, 2555:534-539) นอกจากนี้ยังพบว่า ชาวสวนยางพารามีพฤติกรรมบางอย่างที่ไม่เหมาะสม เช่น ไม่สวมใส่อุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคล มีการสูบบุหรี่ขณะทำงาน (บุญชรีทา สร้อย และคณะ, 2563: 572-579)

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความรู้และพฤติกรรมในการป้องกันอันตรายจากการประกอบอาชีพของชาวสวนยางหมู่บ้านอีมาดอีทราย ตำบลแก่นมะกรูด อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการหาแนวการป้องกันอันตรายจากการทำสวนยาง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาความรู้และพฤติกรรมในการป้องกันอันตรายจากการประกอบอาชีพของชาวสวนยางหมู่บ้านอีมาดอีทราย ตำบลแก่นมะกรูด อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการป้องกันอันตรายจากการประกอบอาชีพของชาวสวนยางหมู่บ้านอีมาดอีทราย ตำบลแก่นมะกรูด อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี

วิธีการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบภาคตัดขวาง (Cross – Section Study)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรคือ ชาวสวนยางหมู่บ้านอิมาดือทราย ตำบลแก่นมะกรูด อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี จำนวน 60 คน ที่ขึ้นทะเบียนคนกรีดยาง การยางแห่งประเทศไทย (ข้อมูลจากการยางจังหวัดอุทัยธานี ณ วันที่ 25 เมษายน 2563) ผ่านการฝึกอบรมการกรีดยาง สามารถอ่าน เขียน และสื่อสารภาษาไทยได้

กลุ่มตัวอย่างคือ ชาวสวนยางหมู่บ้านอิมาดือทราย จำนวน 59 คน จากการคำนวณขนาดตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Krejcie & Morgan และการเพิ่มขนาดกลุ่มตัวอย่างเพื่อป้องกันการสูญหายของข้อมูลร้อยละ 10 เนื่องจากประชากรชาวสวนยางมี 60 คน ดังนั้นจึงทำการศึกษาประชากรทั้ง 60 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือแบบสอบถาม ประกอบด้วย 3 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล จำนวน 8 ข้อ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษาสูงสุด รายได้เฉลี่ยต่อเดือน เวลาในการทำงาน โรคประจำตัว และลักษณะของแรงงาน

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความรู้ในการป้องกันอันตราย จำนวน 15 ข้อ ลักษณะคำตอบ คือ ใช่ ไม่ใช่ เพียงคำตอบเดียว ตอบถูกให้ 1 คะแนน ตอบผิดให้ 0 คะแนน มีเกณฑ์การแปลผลดังนี้

0-3	คะแนน	หมายถึง	มีความรู้อยู่ในระดับน้อย
4-7	คะแนน	หมายถึง	มีความรู้อยู่ในระดับปานกลาง
8-11	คะแนน	หมายถึง	มีความรู้อยู่ในระดับดี
12-15	คะแนน	หมายถึง	มีความรู้อยู่ในระดับดีมาก

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมในการป้องกันอันตราย จำนวน 12 ข้อ มีตัวเลือก 5 ระดับ คือ ไม่เคยปฏิบัติ ปฏิบัตินาน ๆ ครั้ง บางครั้ง บ่อยครั้ง และเป็นประจำ มีคำถามทั้งเชิงบวกและเชิงลบ มีเกณฑ์การแปลผลดังนี้

น้อยกว่า 21	คะแนน	หมายถึง	มีพฤติกรรมการป้องกันอันตรายในระดับน้อย
21-40	คะแนน	หมายถึง	มีพฤติกรรมการป้องกันอันตรายในระดับปานกลาง
41-60	คะแนน	หมายถึง	มีพฤติกรรมการป้องกันอันตรายในระดับมาก

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ทำการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content validity) จากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 4 ท่าน และทดสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือที่ใช้ (Reliability) โดยนำไปทดลองใช้กับชาวสวนยางหมู่บ้านใกล้เคียง จำนวน 40 คน ได้ค่า KR-20 และค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) เท่ากับ 0.72 และ 0.81 ตามลำดับ

การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษานี้ได้ผ่านการพิจารณาด้านจริยธรรมจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ เลขที่รับรอง อ.1038/2563 ลงวันที่ 26 ตุลาคม 2563

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บข้อมูลโดยติดต่อและประสานงานกับองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) หมู่บ้านอิมาดอิทราย ตำบลแก่นมะกรูด อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี เพื่อขอข้อมูลและอธิบายรายละเอียดการวิจัย วัตถุประสงค์ เครื่องมือที่ใช้ การเข้าเก็บข้อมูลในระหว่างเดือนพฤศจิกายนถึงธันวาคม 2563 จากนั้นจึงทำการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด และสถิติเชิงอนุมาน (Inferential statistics) ได้แก่ สถิติไคสแควร์ (Chi-Square test) กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ร้อยละ 95

ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล พบว่า ร้อยละ 73.33 เป็นเพศชาย มีอายุ 18-60 ปี ไม่มีโรคประจำตัว ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส จบการศึกษาสูงสุดระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนน้อยกว่า 8,000 บาท ร้อยละ 56.67 ทำงาน 3 ช่วงเวลา และร้อยละ 80 ทำสวนยางด้วยตนเองทั้งหมด (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของชาวสวนยางพารา (n=60)

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	44	73.33
หญิง	16	26.67
อายุ (ปี)		
≤ 38	29	48.33
> 38	31	51.67
Mean = 38.28, SD = 10.91, Min = 18, Max = 60		
สถานภาพ		
สมรส	42	70.00
โสด	18	30.00
ระดับการศึกษาสูงสุด		
ไม่ได้รับการศึกษา	3	5.00

ประถมศึกษา	7	11.67
มัธยมศึกษาตอนต้น	26	43.33
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	17	28.33
อนุปริญญา/ปวส. ขึ้นไป	7	11.67
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน (บาท)		
< 8,000	32	53.33
≥ 8,000	28	46.67
เวลาในการทำงาน		
2 ช่วงเวลา (24.00-07.00 น. และ 08.00-12.00 น.)	26	43.33
3 ช่วงเวลา (24.00-07.00น. 08.00-12.00 น. และ 13.00-16.00 น.)	34	56.67
โรคประจำตัว		
ไม่มี	60	100.00
ลักษณะของแรงงาน		
ทำด้วยตนเองทั้งหมด	48	80.00
ทำด้วยตนเองและจ้างคนงาน	12	20.00

ส่วนที่ 2 ความรู้ในการป้องกันอันตรายจากการประกอบอาชีพ พบว่า ข้อที่ตอบถูกมากที่สุด คือ ข้อ 2 ควรเก็บมีดกรีดอย่างไว้ในปกมีดหรือพันด้วยผ้าขณะที่ไม่ใช้งาน (ร้อยละ 98.33) และข้อ 6 การใช้ไม้พายในการผสมยางและกรดฟอร์มิก เป็นการป้องกันไม่ให้สัมผัสโดยตรง (ร้อยละ 98.33) ส่วนข้อที่ตอบผิดมากที่สุด คือ ข้อ 5 ต้นยางที่เป็นเชื้อราสามารถกรีดยางได้ตามปกติ (ร้อยละ 78.33) (ตารางที่ 2) และร้อยละ 80 มีความรู้ในการป้องกันอันตรายอยู่ในระดับดี (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละความรู้ในการป้องกันอันตรายจากการประกอบอาชีพ (n=60)

ความรู้	ตอบถูก	ตอบผิด	\bar{x}	SD
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)		

1. การกรีดยางให้เริ่มจากบนขวาไปซ้ายล่าง โดยเอียงมือประมาณ 30° กับแนวระดับ	30 (50.00)	30 (50.00)	1.5	0.50
2. ควรเก็บมีดกรีดยางไว้ในปกมีดหรือพันด้วยผ้า ขณะที่ไม่ใช้งาน	59 (98.33)	1 (1.67)	1.02	0.13
3. ขณะกรีดยางควรสวมรองเท้าที่ทำให้รู้สึกสบาย เพื่อให้เกิดความคล่องตัว เช่น รองเท้าแตะ รองเท้าผ้าใบ	37 (61.67)	23 (38.33)	1.38	0.49
4. ใช้น้ำมันเช็ดทำความสะอาดมีดกรีดยางหลังการ ใช้งาน	17 (28.33)	43 (71.67)	1.72	0.454
5. ต้นยางที่เป็นเชื้อราสามารถกรีดยางได้ตามปกติ	13 (21.67)	47 (78.33)	1.78	0.415
6. การใช้ไม้พายในการผสมยางและกรดฟอร์มิก เป็นการป้องกันไม่ให้สัมผัสโดยตรง	59 (98.33)	1 (1.67)	1.02	0.13
7. การนวดแป้งยางบนพื้น สามารถทำได้ง่ายและ ช่วยลดอาการปวดหลัง	38 (63.33)	22 (36.67)	1.37	0.49
8. การสวมถุงมือยางระหว่างการกรองน้ำยางเพื่อ ป้องกันน้ำยางกระเด็นถูกผิวหนัง	42 (70.00)	18 (30.00)	1.3	0.462
9. ในขณะที่ผสมน้ำกับกรดฟอร์มิก ควรสวมใส่ผ้า ปิดจมูก สวมถุงมือยางและเอี๊ยม เพื่อป้องกันการ สัมผัสน้ำยางและกรดฟอร์มิก	55 (91.67)	5 (8.33)	1.08	0.279
10. หลังจากกรีดยางเสร็จ ควรล้างมือก่อน รับประทานอาหาร เมื่อกทานเสร็จ จึงไปอาบน้ำและ ซักเสื้อผ้าทันที	54 (90.00)	6 (10.00)	1.1	0.303

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละความรู้ในการป้องกันอันตรายฯ (n=60) (ต่อ)

ความรู้	ตอบถูก	ตอบผิด	\bar{x}	SD
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)		
11. ในการทำให้น้ำยางแข็งตัว ควรเลือกใช้กรด ฟอร์มิกแทนกรดซัลฟิวริก เนื่องจากทำลายระบบ	40 (66.67)	20 (33.33)	1.33	0.475

นิเวศและมีอันตรายน้อยกว่า

12. เมื่อจัดก่อนยางเสร็จ ควรคว่ำด้วยยางไว้ 51 (85.00) 9 (15.00) 1.15 0.36

เพื่อไม่ให้เป็นแหล่งเพาะพันธุ์ยุง

13. ใช้มีดกรีดยางในการจัดก่อนยางพารา 16 (26.67) 44 (73.33) 1.15 0.360

14. ไม่ควรสูบบุหรี่ขณะเก็บยางก้อน เพราะอาจทำให้เกิดไฟไหม้ได้ 55 (91.67) 5 (8.33) 1.08 0.279

15. การใช้หมวกไอ้โม่งคลุมหัว ควรปิดคลุมจมูก เพื่อป้องกันฝุ่น 55 (19.67) 5 (8.33) 1.08 0.279

ตารางที่ 3 ความรู้ในการป้องกันอันตรายจากการประกอบอาชีพ จำแนกตามระดับ (n=60)

ระดับความรู้	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ปานกลาง	4	6.67
ดี	48	80.00
ดีมาก	8	13.33

ส่วนที่ 3 พฤติกรรมในการป้องกันอันตรายจากการประกอบอาชีพพบว่า ร้อยละ 50 มีพฤติกรรมอยู่ในระดับมากและร้อยละ 45 มีพฤติกรรมอยู่ในระดับมาก (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 4 พฤติกรรมในการป้องกันอันตรายจากการประกอบอาชีพ จำแนกตามระดับ (n=60)

ระดับพฤติกรรม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ปานกลาง	27	45.00
มาก	33	50.00

ส่วนที่ 4 ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ศึกษากับพฤติกรรมในการป้องกันอันตรายจากการประกอบอาชีพ พบว่า สถานภาพ เวลาในการทำงาน และความรู้อื่นๆ 1, 3, 4, 7, 8, 11, 13 มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการป้องกันอันตรายของชาวสวนยาง ($p < .05$) (ดังตารางที่ 5)

ตารางที่ 5 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ศึกษากับพฤติกรรมในการป้องกันอันตราย (n=60)

ปัจจัยที่ศึกษา	χ^2	p-value
เพศ	0.496	0.481
อายุ	2.347	0.126
สถานภาพ	6.275	0.027*
ระดับการศึกษาสูงสุด	1.964 ^a	0.771
เวลาในการทำงาน	8.910	0.003*
ลักษณะของแรงงาน	1.077	0.299
ระดับความรู้ในการป้องกันอันตราย	0.390 ^a	0.894
ความรู้ข้อ 1	19.461	<0.001*
ความรู้ข้อ 3	9.094	0.003*
ความรู้ข้อ 4	9.492	0.002*
ความรู้ข้อ 7	10.094	0.001*
ความรู้ข้อ 8	8.341	0.004*
ความรู้ข้อ 11	10.909	0.001*
ความรู้ข้อ 13	7.934	0.005*

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p < 0.05$ และ ^a = Fisher's exact test

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาความรู้และพฤติกรรมในการป้องกันอันตรายจากการประกอบอาชีพของชาวสวนยางพาราหมู่บ้านอิมาดอิทราย จำนวน 60 คน พบว่า ไม่มีโรคประจำตัว ส่วนใหญ่มีอายุ 38 ปีขึ้นไป ทำงาน 3 ช่วงเวลา ทำสวนยางด้วยตนเอง มีความรู้และพฤติกรรมในการป้องกันอันตรายอยู่ในระดับดีและมากตามลำดับ (ร้อยละ 80 และ 45 ตามลำดับ) ความรู้ที่ตอบผิดมากที่สุด คือ ต้นยางที่เป็นเชื้อราสามารถกรีดยางได้ตามปกติ นอกจากนี้ยังพบว่า สถานภาพ เวลาในการทำงาน และความรู้ข้อ 1, 3, 4, 7, 8, 11 และ 13 มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการป้องกันอันตราย ($p < 0.05$) ดังนั้น จึงควรมีการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับวิธีการป้องกันอันตรายจากการทำงาน เช่น การใช้มีดกรีดยาง การแต่งกาย ในส่วนของการอภิปรายผลมีดังนี้

เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด และลักษณะของแรงงาน ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการป้องกันอันตรายของชาวสวนยาง ทั้งนี้อาจเนื่องจากเพศชายและเพศหญิงอยู่ในสภาพแวดล้อมที่คล้ายคลึงกัน มีอายุเฉลี่ย 38.28 ปี ซึ่งเป็นวัยทำงาน ส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับเดียวกับคือ มัธยมศึกษาตอนต้น และทำสวนยางด้วยตนเอง ในหมู่บ้านมีถ่ายทอดประสบการณ์ การทำงาน และวิธีการป้องกันอันตรายให้กับสมาชิกในครอบครัวและเพื่อนชาวสวนยางด้วยกัน ส่งผลให้มีพฤติกรรมในการป้องกันอันตรายจากการทำงานที่ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของบัวทิพย์แดงเขียน และคณะ (2560: 107-122) ที่ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกร จังหวัดชัยนาท จำนวน 195 คน พบว่า เพศ อายุ และระดับการศึกษา ไม่มี

ความสัมพันธ์กับพฤติกรรมกรรมการป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกร ($p=.740, .893$ และ $.680$ ตามลำดับ) และสอดคล้องกับงานวิจัยของกฤษสิริ บังคะดานรา และคณะ (2561: 145-152) ที่ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมกรรมการทำงานที่ปลอดภัยของเกษตรกร อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี จำนวน 250 คน พบว่า เพศและอายุไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมกรรมการทำงานของเกษตรกร ($p=.508$ และ $.084$ ตามลำดับ)

สถานภาพ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมกรรมการป้องกันอันตรายของชาวสวนยาง ทั้งนี้อาจเนื่องจากผู้ที่มีสถานภาพสมรสจะมีการตระหนักถึงอันตรายที่อาจเกิดขึ้นจากการทำงาน ทั้งของตนเองและสมาชิกในครอบครัว มีแนวทางการป้องกันอันตรายจากการอบรมหรือประสบการณ์การทำสวนยาง ส่งผลต่อพฤติกรรมกรรมการป้องกันอันตรายจากการทำงาน (ทวิรัตน์ เฟื่องเนิน และคณะ, 2557: 84-98) และอาจส่งผลให้สถานภาพสมรสและโสดมีพฤติกรรมกรรมการป้องกันอันตรายจากการทำงานแตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของจิตติ จิตต์พิศาล และคณะ (2557: 84-98) ที่ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานของผู้ขับขีรถจักรยานยนต์รับจ้างในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร จำนวน 342 คน พบว่า สถานภาพสมรสและการได้รับสนับสนุนจากครอบครัวมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงาน ($p=.022$)

เวลาในการทำงาน มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมกรรมการป้องกันอันตรายของชาวสวนยาง ทั้งนี้อาจเนื่องจากมีช่วงเวลาดำเนินการบางช่วงที่แตกต่างกัน การทำงานเป็นระยะเวลาสั้นหรือหลายชั่วโมงไม่ต่อเนื่องกัน มีโอกาสในการสัมผัสกับอันตรายจากการทำงานมากกว่า ทำให้ต้องมีการป้องกันอันตรายอย่างต่อเนื่อง และหากมีประสบการณ์เคยได้รับอันตรายจากการทำงาน เช่น มีดกรีดขูดมือ ก็จะทำให้เกิดการเรียนรู้วิธีการป้องกันเพิ่มขึ้น ส่งผลให้มีพฤติกรรมกรรมการป้องกันอันตรายที่มากขึ้น (ทวิรัตน์ เฟื่องเนิน และคณะ, 2557: 84-98) สอดคล้องกับการศึกษาของ Wagstaff และ Sigstad Lie (2011: 173-185) ที่พบว่า ระยะเวลาการทำงานมากกว่า 8 ชั่วโมง ส่งผลต่อความปลอดภัยและมีความเสี่ยงที่จะเกิดอุบัติเหตุเพิ่มขึ้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Dembe et al. (2005: 588-597) ที่พบว่า ชั่วโมงการทำงานต่อวันมีความสัมพันธ์กับอัตราอันตรายที่เพิ่มขึ้น โดยการทำงานอย่างน้อย 12 ชั่วโมงต่อวันสัมพันธ์กับอัตราอันตรายที่เพิ่มขึ้น 37%

ระดับความรู้ในการป้องกันอันตราย ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมกรรมการป้องกันอันตรายของชาวสวนยาง ทั้งนี้อาจเนื่องจากทุกคนได้เข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการทำยางจากการยางแห่งประเทศไทย จังหวัดอุทัยธานี ทำให้ส่วนใหญ่จึงมีความรู้ในระดับดี (ร้อยละ 80) และส่งผลให้มีพฤติกรรมไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อทำการศึกษาความรู้แยกเป็นรายข้อ พบว่า มีความรู้ 7 ข้อ (ข้อ 1, 3, 4, 7, 8, 11, 13) ที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมกรรมการป้องกันอันตราย ($p<.05$) ทั้งนี้อาจเนื่องจากประสบการณ์การได้รับอันตรายจากทำสวนยาง ซึ่งส่งผลให้เกิดการรับรู้และการตระหนักถึงอันตรายมากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของกฤษสิริ บังคะดานรา และคณะ (2561: 145-152) ที่พบว่า ปัจจัยการได้รับอันตรายจากการประกอบอาชีพมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมกรรมการทำงานของเกษตรกร ($p=.015$) และสอดคล้องกับงานวิจัยของทวิรัตน์ เฟื่องเนิน และคณะ (2557: 84-98) ที่พบว่า ประสบการณ์เคยได้รับอันตรายจากสารเคมีกำจัดศัตรูพืชมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมกรรมการป้องกันตนเองของเกษตรกร ($p=.009$)

ข้อเสนอแนะ

ควรมีการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับวิธีการปฏิบัติที่ถูกต้องและปลอดภัยในการทำสวนยาง เช่น การจัดก่อนยาง การใช้มีดกรีดขูด อุปกรณ์ป้องกันอันตราย ในการทำวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาการบาดเจ็บและอุบัติเหตุจากการ

ทำงาน และปัจจัยอื่น ๆ ที่อาจมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการป้องกันอันตรายของชาวสวนยาง เช่น ประการณการทำงาน การดื่มเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของแอลกอฮอล์

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณการยางแห่งประเทศไทย จังหวัดอุทัยธานี สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านไร่ และองค์การบริหารส่วนตำบลหมู่ 4 ตำบลแก่นมะกรูด ที่ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูล ขอขอบคุณผู้นำหมู่บ้านอีมาดอีทราย ตำบลแก่นมะกรูด อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี ที่ให้ความช่วยเหลือในการเก็บรวบรวมข้อมูล การให้คำแนะนำ ตลอดจนอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เป็นอย่างสูง และขอขอบคุณชาวสวนยางหมู่บ้านอีมาดอีทรายทุกท่านที่เข้าร่วมการวิจัยและให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี

เอกสารอ้างอิง

- กุนทลีย์ บังคะตานรา, ชัชชัย ธนโชคสว่าง และเอกพล กาละดี. (2561). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการทำงานที่ปลอดภัยของเกษตรกร อำเภอบ้านไร่ จังหวัดกาญจนบุรี. *ศรีนครินทร์เวชสาร*, 33(2), 145-152.
- จิตต์จี้ จิตต์พิศาล, วันเพ็ญ แก้วปาน และสุรินทร์ กลั้มพากร. (2557). ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานของผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์รับจ้างในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร. *วารสารพยาบาลสาธารณสุข*, 28(3), 84-98.
- ทวิรัตน์ เฟื่องเนิน, วิโรจน์ จันท, สรัญญา ถีป้อม และสมชาย สวัสดิ์. (2559). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมป้องกันตนเองจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรผู้ทำนา ตำบลแสนตอ อำเภอลำลูกเกดบุรี จังหวัดกำแพงเพชร. *วารสารความปลอดภัยและสุขภาพ*, 9(33), 26-36.
- บัวทิพย์ แดงเขียน, พิมพ์พรณ รัตนโกมล, อัครเดช สละอวยพร และมณฑาทิพย์ สุรินทร์อาภรณ์. (2560). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกร จังหวัดชัยนาท. *วารสารการพยาบาลและการศึกษา*, 10(4), 107-122.
- บุญทริกา หม้องาม, จุฑามาศ พันไชย, วารุณี พันธวงค์ และธนพนธ์ คำเที่ยง, (2563). ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล และความรู้ในการจัดการสารเคมีอันตรายของเกษตรกรสวนยางพารา ตำบลจี้ อำเภอบึง จังหวัดเชียงราย. *การประชุมวิชาการสำหรับนักศึกษาระดับชาติ ครั้งที่ 3*, 1 พฤษภาคม 2563 ณ คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- วีรชัย มีภูธรารักษ์ และวิภาวี ศรีทาสร้อย. (2555). ปัจจัยที่มีผลต่อความตระหนักต่อการป้องกันอุบัติเหตุและความเชื่อในอำนาจควบคุมของเกษตรกรชาวสวนยาง. *การประชุมวิชาการช่วยงานวิศวกรรมอุตสาหกรรม ประจำปี พ.ศ. 2555*, 17-19 ตุลาคม 2555 ณ โรงแรมเมธาวลัย ชาญ อำเภอ จังหวัดเพชรบุรี. กรุงเทพฯ. มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- สมปอง พรหมพลจร และปิยธิดา คูศิริบุญรัตน์, (2559). ภาวะสุขภาพของผู้กรีดยางพาราในอำเภอบ้านฝาง จังหวัดอุตรดิตถ์. *วารสารการพัฒนาศาสนาสุขภาพชุมชน มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 4(2), 226-239;
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2562). *ยางพารา: เนื้อที่ยืนต้น เนื้อที่กรีตได้ ผลผลิตและผลผลิตต่อไร่ รวมทั้งประเทศ รายภาค และรายจังหวัด ปี 2561*. สืบค้นเมื่อ 1 เมษายน 2564, จากข้อมูลเศรษฐกิจการเกษตร เว็บไซต์: <http://www.oae.go.th/view/1/ตารางแสดงรายละเอียดยางพารา /TH-TH>

Dembe, A.E., Erickson, J.B., Delbos, R.G. and Banks, S.M. (2005). The impact of overtime and long work hours on occupational injuries and illnesses: new evidence from the United States. *Occup Environ Med*, 62, 588–597.

Saksornmuang, P., Kaewboonchoo, O., Ross, R. and Boonyamalik, P. (2020). Working Hazards and Health Problems among Rubber Farmers in Thailand. *Walailak J Sci & Tech*, 17(3), 222-236.

Wagstaff, A.S., and Sigstad Lie J-A. (2011). Shift and night work and long working hours - a systematic review of safety implications. *Scand J Work Environ Health*, 37(3), 173-85.

